

מתשלום מסים – מעשים שעשו גם יוונים וארמנים – יחסו ליהודים גם מעשי הנואה ייחודיים. אנרי גי (Guys), קונסול צרפת בחלב בשנים 1837–1847, כעס כסרו כי הסוחרים היהודים מרבים להשתמש ביותר משם אחד. לדבריו, כאשר יהודי חולה נוהגים להוסיף לו שם או להחליף את שמו כדי להטעות את מלאך המוות. אולם החולה מוסיף לשאת את שמו החדש גם לאחר שהבריא.²⁵ סוחרים יהודים רבים ניצלו את שמויהם הרבים כדי לגרוף רווחים. שימוש בשמות שונים אפשר להם לקיים מסחר כפול ואף משולש ומרובע. דרך רמייה אחרת שיוחסה ליהודים הייתה שימוש פיקטיבי בשמם של בני משפחה. גי טוען כי אחד היהודים, כדי להגדיל את האשראי שניתן לו, כתב לכתי המסחר באירופה בשם ארבעה בנים, וכך השיג חמש הזמנות. שכן כתי המסחר סברו שמנו אליהם חמישה אנשים שונים.²⁶ עם היחלשותו של המסחר הצרפתי בחלב ניתן היה לצפות כי המתח ביחסים שבין הסוחרים הצרפתים המעטים שנתור פעילים לבין משפחת פיגזטו יפוג קמעא. אולם המיני הקונסולרי של רפאל פיגזטו הוסיף מן חדש למאבק שבין המושבה הצרפתית למשפחה הקונסולרית והוא הפך הפוליטי.

המשך בחוברת הבאה

עירנת פוליטית
ב־10 ביוני 1784 מונה היהודי רפאל פיגזטו למייצג ענייניו של בית הבסבורג המושל ב'קיסרות הרומית הצרפתית'.²⁷ המינוי עורר פליאה ותדהמה הן בקרב המושבה הנוצרית בחלב הן בקרב נוסעים אירופים שביקרו בעיר. קונסול צרפת בחלב, שמניו זה נחפס בעיניו כדבר שלא נשמע כמותו ('chose inouïe'), סירב להכיר בו, ונדרשה התערבותו של השגריר הצרפתי בקונסטנטינופול.²⁸ הסוחרים הצרפתים נחרדו מעצם הערעון כי בעקבות המינוי יעמוד היהודי פיגזטו לפניהם ולא אחריהם באירופים פומביים ובקבלות פנים אצל המושל העות'מני.²⁹ אולם לא היה זו מינויו היחיד של רפאל פיגזטו. הוא כיהן כקונסול טוקטנה, פרוסיה, דנמרק, שתי העיירות בירושה, ומאו נוסף לשמם התואר 'דה'. עם מינויו לקונסול אוסטריה עבור רוב הסוחרים היהודים האירופים לחסותו, ובכך העניקו לקונסוליה זו מעמד מרכזי, שניחשו לקבוצת הסוחרים החשובה בעיר.³⁰

- 25 H. Guys, *Voyage en Syrie*, Paris 1855, p. 279
 26 שם, עמ' 278–279. במשפחה פיגזטו היו מלכתחילה לכל הבנים שניים או שלושה מתו. על נסיבות המינוי עי' עין 139, p. 139. Le Calloch (above, note 3). מניו זה ניתן בעצמו של הטיסון של הקיסר יוזף השני לנהיג שניים באוסטריה ובכללם שני במעמדם של היהודים, כפי שהורבו בא לידי מיטו בכח הסובלנות שלו. יראה כי קשר בין השניו הנוכח לבין מינויו של יהודי כנציג מצפמה נוצרית זו חלל.
 28 Schwarzfuchs (above, note 3), p. 717
 29 על התנגדותם של הסוחרים הצרפתים לצעם השתמחותם של הסוחרים היהודים באירופים פומביים של הקונסוליה ראה שם, עמ' 717; p. 141. Le Calloch (above, note 3). על מאבקם של הסוחרים (לעיל), עמ' 52; רון (הערה 3 לעיל), עמ' 57–58; עמ' 93. הערה 110. על מאבקם של הסוחרים היהודים הליברטנים בחסות צרפת בעניין פעמדם בקבלות הפנים הפומביות בחלב כאמצע המאה ה־18 והשמעתו של מאבק זה עי' בהרחבה באמרו של Philipp (above, note 3), p. 143
 30 Le Calloch (above, note 3), p. 717
 31 שם, עמ' 140–141; ברור (הערה 3 לעיל), עמ' 263. היה אולי מקום לנהיג כי רפאל פיגזטו התרחק בשל מינו זה מן היהדות. קיימות עדויות של נוסעים כגון וולני (A.C.F. Volney), p. 274. *Voyage en Egypte et en Syrie*, Paris 1959. המספרים כי רפאל פיגזטו נילח את זקנו על מנת שיוכל ללבוש בגדי שרד ולגונן חרב. אולם למעשה לא היו אלה אלא סממנים חיפזניים לכבוד. רפאל פיגזטו נותר נאמן ליהדותו ואף היה תלמיד חכם בעל שיעור קומה. ראה למשל משאו ומתנו הבלבס עם הרב יצחק עזיה בספרו, אות לטובה, ליוורנו קצית, דפיס טו ע"ב – יח"צ"א, סימנים להלל; ר"ק מד"ג"א, סימן פ"א, אחיו של רפאל, משה ח', שהיה אף הוא תלמיד חכם, היאר בהקדמות לספרו, ויחל משה (בינה קצית"), את החיפז שהוענק להם בעצירותם – שילוב של השכלה חרדית וכליית באמצעות טובי המורים.
 32 רון (הערה 3 לעיל), עמ' 60. מעבר זה יצר 'צביה' לכמה מן הסוחרים היהודים. הללו שמצאו היתר לצעם להכריח סחורות מן המכס כאשר חסו בחסות קונסול נכרי, חזו אם הם שראים להמשיך ולנקוט אספיק זה, גם כאשר המספיר יזיהו בן עמם רפאל פיגזטו. כן מתוארים הדברים בשאלה שנושאל הרב אליהו שמאע הלוי (הערה 11 לעיל, שם): 'זאת-לן ונאם חוצה לומר] דזה [הברחת המכס כאשר הקונסול הוא נכרי] שיר וליח ביה משום דרדי [וינא דמלכותא ודינא]. אכתי שי להתמקט אם הקונסול הערל מינה את ישראל במקיסמו לגבות לו הקונסולאט [מסי הקונסולרית] או שהאלובי [השגריר בקונסטנטינופול] מינה לישראל אכיה מקוס וזה דרכו נוטל חצי הקונסולאט והקונסול הממונה ממחז ידו נוטל חצי הקונסולאט א' שירי להכריח זה המכס מזה הקונסול הישראלי כיון שהוא גם מכס הנגי ישראל הבא מכס נגי היה הוא כנרי או דילמא כיון שיש לו לישראל חלק בזה הקונסולאט הויל [הוא] לן כנזול לישראל אכיה ראהו מכס נגי'.